

30 anys de l'Enquesta de Victimització de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Vigència i ús de les
enquestes de seguretat a
les metròpolis

Marta Murrià Sangenís
Cristina Sobrino Garcés
Carlos González Murciano (Eds.)

Edita: Institut d'Estudis Regionals
i Metropolitans de Barcelona

©del text: els autors

©de l'edició: Àrea Metropolitana de Barcelona

Avaluació i revisió dels textos:

Marta Murrià Sangenís,

Cristina Sobrino Garcés

i Carlos González Murciano

L'edició d'aquest monogràfic ha estat
a càrrec de Jaume Clapés Estrada
i Cristina Sobrino Garcés.

Dipòsit Legal: B 7258-2020

ISBN: 978-84-92940-39-4

Bellaterra, març de 2020

Seguretat i sentiment de seguretat a Bochum. 40 anys d'estudi de la xifra negra en una gran ciutat alemanya

Thomas Feltes
Universitat del Ruhr a Bochum

Francesc Guillén³⁰
Departament d'Interior,
Generalitat de Catalunya

Introducció

El coneixements fonamentats sobre la delinqüència i el sentiment d'inseguretat dels ciutadans són importants tant per a la presa de decisions polítiques com per a les estratègies i operacions policials. A Alemanya, així com a molts altres països, les estadístiques policials sobre delinqüència³¹ constitueixen la font més important (i, de vegades, l'única) per a la identificació de problemes de política criminal i la proposta de les corresponents mesures de

30. Aquest treball és fruit d'una llarga recerca duta a terme pel Dr. Feltes, que és qui ha aportat els coneixements materials d'aquest article. El Dr. Guillén s'ha limitat a interpretar i traduir el text al català, fent alguns ajustaments terminològics i conceptuals per tal de facilitar la seva comprensió en el nostre context.

31. A Alemanya constitueixen la referència, a nivell federal, les dades de la Bundeskriminalamt (BKA), publicades precisament amb el nom de Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS), que es pot consultar on line a: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/Statistiken/agebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2017/pks2017_node.html.

prevenció. Aquesta estadística conté, a més de notables limitacions i mancances, com les errades d'enregistrament i la manipulació, no-més la part "clara" (coneguda) de la delinqüència, la que arriba al coneixement de la policia. Els estudis sobre la xifra negra ens ajuden a cobrir aquesta llacuna, amb la qual cosa s'obté una foto molt més completa de la situació de la delinqüència. En aquesta contribució es presentaran els resultats del treball de camp per descobrir la xifra negra a la ciutat de Bochum l'any 2015/2016 (Bochumer Dunkelfeld-Studie 2015/2016). L'estudi treu a la llum pública una sèrie de recerques sobre l'evolució de la criminalitat, els comportaments de denúncia de les víctimes, la por al delictes i la valoració que la gent fa de la policia en una gran ciutat com Bochum (Schwing et al., 1978, Schwind et al., 2001). L'enquesta va ser duta a terme per la Càtedra de Criminologia, Política Criminal i Ciència Policial de la Universitat del Ruhr a Bochum i finançada per la mateixa organització. Els resultats varen ser lliurats a l'ajuntament i a la Policia de la ciutat de Bochum.

Metodologia de la investigació i descripció de la mostra

L'estudi està basat en una enquesta pública *on line*, que es va dur a terme a mitjans de 2016. Es va descartar la realització d'una enquesta presencial, com en les edicions anteriors, "per qüestions de finançament". Per aquesta edició, igual que en les anteriors, va ser seleccionada una mostra aleatòria del 5% de la població de Bochum de 14 anys o més, obtinguda del cens de població. En total foren seleccionats 3.500 ciutadans i ciutadanes a qui se'ls va informar a través de una carta enviada per correu ordinari. En aquesta carta s'inclouia una clau personal que els permetés accedir al qüestionari *on line*. Per tal de respondre als dubtes dels participants es va posar a la seva disposició una línia telefònica gratuïta. Tres setmanes després del primer enviament postal es va remetre

una carta recordatòria a totes les persones integrants de la mostra. Totes les dades varen ser recollides de manera anònima per raó de protecció de dades personals. La quota de resposta es va situar en el 21%³². Una comparació directa amb les edicions anteriors no és possible per la diversa metodologia emprada en aquest cas.

Les dades recollides són representatives en termes d'edat i d'estructura social, però en cap cas de les nacionalitats presents a la població de Bochum, ja que únicament el 2,5% dels preguntats varen manifestar tenir nacionalitat estrangera. Si tenim en compte que la població no alemanya de Bochum és el 7,7% del total, veurem que els estrangers estan infrarepresentats. No és senzill recórrer, en el marc de les enquestes (*on line* en aquest cas), a causes precises per justificar aquestes diferències (més enllà de les barreres lingüístiques³³). No es va recollir, de manera volguda, informació relativa als antecedents migratoris de les persones entrevistades. En primer lloc, perquè la complexitat de la informació necessària per a aquesta finalitat hagués desbordat l'extensió de l'enquesta. En segon lloc, perquè la valoració corresponent de les dades a la vista de l'esperada taxa de resposta hagués estat problemàtica, tant des del punt de vista metodològic, com de la dispersió de les respostes vàlides.

La informació corresponent tant a la xifra negra com a la clara (coneguda) es refereixen a l'any 2015, la referida a la por al delictes i la valoració de la policia es refereixen a l'any en què es va dur a terme l'enquesta, 2016. Els resultats de l'enquesta podrien comparar-se solament amb edicions anteriors (especialment la I i la II) amb la condició de tenir en compte l'existència

d'ítems i variables parcialment diferents, així com la mancança d'una descripció prou comprensiva.

Nivell de delinqüència i comportament de la denúncia

Taxes de prevalença dels delictes estudiats

El 15% dels enquestats admeten haver estat víctimes d'un delictes un cop, com a mínim, durant els 12 mesos anteriors dins de l'àrea geogràfica de Bochum³⁴. Entre els enquestats es trobaven també víctimes múltiples. En total s'informà sobre 154 categories delictives. A diferència dels estudis anteriors es va preguntar no solament pels delictes de furt, lesions i robatori amb violència, sinó també sobre danys a les coses, frau i altres delictes. La prevalença del furt (simple o agreujat) se situa en el 12,3%. La resta de delictes contra el patrimoni foren molt poc esmentats, només danys a les coses (3,6%) i frau (1,2%). El mateix es pot dir dels delictes amb violència: de lesions (1,6%) i robatori amb violència (0,3%), així com altres delictes (2%) (taula 1).

Tot i que només el 46,9% dels enquestats van ser homes, la seva taxa de victimització fou del 53,9%. En conseqüència els homes foren víctimes de delictes amb més freqüència que les dones. Es trobaren diferències no únicament en la freqüència de la victimització sinó també en els tipus delictius soferts. Mentre les dones eren víctimes de delictes de frau, els homes eren víctimes de delictes que implicaven violència. Aquesta darrera és una dada força estable que no únicament es troba en altres estudis de xifra negra, sinó també en les estadístiques policials.

Pel que fa al grup d'edat el més victimitzat fou el de persones per sota dels 26 anys. Més d'un

32. Com a punt de referència podem tenir en compte que actualment les quotes de resposta en enquestes *on line* en Alemanya està entre el 10% i el 25%.

33. A la tercera edició de l'enquesta de Bochum es disposava tant d'instruments de traducció, com entrevistadors que parlaven llengües estrangeres.

34. A diferència dels estudis anteriors (Bochum I fins a III) l'atribució dels fets soferts per l'enquestat no es feia a través d'un entrevistador amb formació jurídica, sinó que ho feien directament els enquestats. Per això una petita desviació dels resultats no es pot descartar.

Taula 1. Taxes de prevalença de victimització experimentada en relació a un període de temps de referència de 12 mesos

Ha estat vostè el darrer any (2015) una o més vegades víctima d'un dels següents delictes?	Bochum III (1998/99)	Bochum IV (2015/16)
Furt	16,6 %	12,3%
Danys a les coses	-	3,6%
Lesions	2,4 %	1,6%
Frau	-	1,2%
Robatori amb violència	0,5 %	0,3%
Altres delictes	-	2,1%

Nota. En les recerques Bochum I fins III només s'inclogueren furt (simple i agreujat), robatori amb violència (dolós) i lesions. A Bochum I i II no s'inclogueren encara les taxes de prevalença dels delictes.

de cada cinc (el 21,7%) admeteren, haver estat, si més no una vegada, víctimes d'un delicte. El grup per sobre dels 65 anys, el menys afectat per la violència, només presentà una mica més d'una víctima cada deu persones (11,3%). També en el cas dels delictes amb violència, els menors de 26 anys presenten una taxa notablement més alta (39%). En altres estudis sobre xifra negra podem trobar característiques similars entre aquests grups d'edat (Landeskriminalamt Niedersachsen, 2016; Dreißigacker, 2017; Landeskriminalamt Mecklenburg-Vorpommern, 2017).

Si comparem aquestes dades amb les de 1998 les taxes de prevalença han descendit 4,3 punts percentuals en els delictes de furt, 0,8 punts en els delictes de lesions, i 0,2 punts en l'àmbit dels delictes amb violència. És evident, doncs, que la delinqüència ha retrocedit notablement a Bochum des del 1998.

Els delictes soferts tenen, de totes maneres, uns efectes considerables en les víctimes. Un any després del fet un terç de les víctimes (34,9%) recorden l'incident encara "sovint" o "molt sovint". En aquest àmbit també aparei-

xen les especificitats per sexe i grup d'edat: els delictes soferts per dones tenen unes conseqüències molt més negatives que en el cas dels homes. Mentre el 25,4% dels homes recorden els fets "sovint" o "molt sovint", en el cas de les dones ho fan el 45,8%, pràcticament el doble. De la mateixa manera, les persones de més edat experimenten més conseqüències negatives que els joves. Així, mentre les persones menors de 26 anys només el 17,4% es recorda "sovint" o "molt sovint" dels fets, el percentatge puja fins el 45,7% entre els més grans de 46 anys.

Relacions entre les xifres negres

Es calcula que els delictes admesos pels habitants de Bochum de 14 anys o més podrien arribar als 70.000 fets. En les estadístiques policials de la ciutat de Bochum es troben enregistrats al voltant de 38.000 delictes l'any 2015.

La xifra negra vindria donada, com en les recerques Bochum I a III, per la diferència entre la suma dels delictes enregistrats a l'estadística policial i la calculada a partir de les dades obtingudes a l'enquesta. Si tenim tots els delictes

Taula 2. Relació de les denúncies amb la xifra negra entre 1975 i 2015 (Bochum I fins Bochum IV)

Any	Furt simple	Lesions
1975	1:6	1:7
1986	1:8	1:6
1998	1:8	1:3
2015	1:1	1:1

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

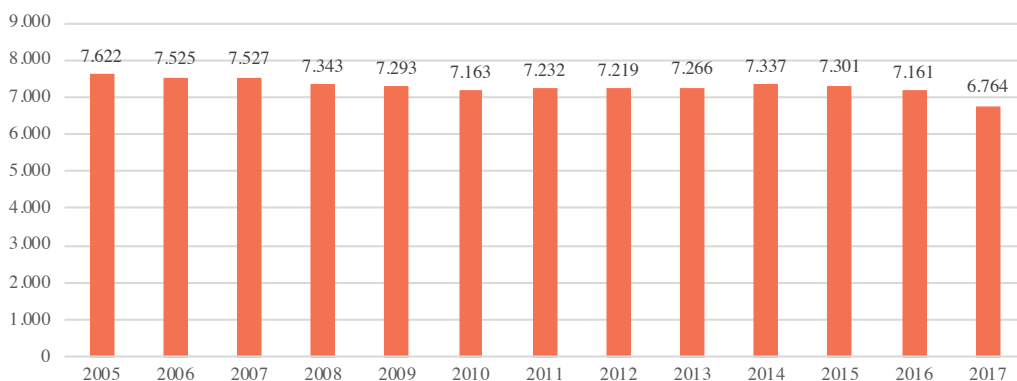
compresos a l'estudi trobem una relació de xifra negra d'aproximadament 1:1. És a dir, l'any 2015 a Bochum per cada fet enregistrat a l'estadística policial hi havia un altre delictes que no era denunciat.

Els canvis en la relació amb la xifra negra pel que fa al furt simple i les lesions estan representats a la taula 2. Aquí es posa de manifest que els ciutadans cada cop presenten més denúncies per aquests fets.

Comportament de la denúncia

Si comptem la xifra de les persones que han respost que han denunciat el fet del qual han estat objecte davant la policia (el 71% dels fets coneguts) i hi fem el càlcul surten al voltant de 49.000 fets denunciats davant la policia. En canvi, a les estadístiques policials només n'apareixen 38.000 pel mateix període. Aquesta diferència implica que en aproximadament 11.000 fets en què les enquestats afirmen haver denunciat els fets davant la policia en realitat no ho han fet. Aquesta, algunes vegades, anomenada zona grisa ha estat molt poc investigada a Alemanya. Des del punt de vista legal (molt important a Alemanya) aquesta zona grisa no hauria d'existir, ja que la Policia està obligada a perseguir tots els fets que els són denunciats. Només la fiscalia té la potestat d'arxivar denúncies sense dur a terme cap diligència. Podem suposar que els casos compresos en aquesta zona grisa corresponen a situacions en què els afectats han informat del delictes a la policia (per exemple, telefònicament) però no han interposat cap denúncia formal.

Gràfic 1. Delictes registrats per la policia per cada 100.000 habitants. Alemanya, 2005-2017

Font: Polizeiliche Kriminalstatistik (2017).

Taula 3. Predisposició a la denúncia en funció del delicte. Bochum, 1998 i 2015

Delicte	1998	2015
Furt simple	20,9%	58,3%
Furt agreujat	61,3%	95,2 %
Lesions	33,3%	41,7 %
Robatori amb violència	50,0%	100,0 %

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

El descens del número de delictes també és palès a la delinqüència violenta. En aquest àmbit els casos enregistrats per la policia entre 2007 i 2017 han experimentat un retrocés del 13%. En el seu conjunt, és molt evident que una pujada dels delictes enregistrats per la policia com la que es produí a Alemanya fins l'any 2005, responia bàsicament a un canvi en el comportament de denúncia. La gent denunciava més delictes, la qual cosa tenia una forta influència en l'estadística criminal. Els augments de les estadístiques de la delinqüència enregistrada no són sempre deguts (de fet molt rarament) a un corresponent increment de la criminali-

tat real. Més freqüentment són una expressió d'un canvi de comportament en la denúncia. Si els delictes enregistrats per la policia (també els que impliquen violència) han descendit des de l'any 2005, i, al mateix temps, el comportament de denúncia s'ha modificat notablement, de manera que es denuncien més delictes, el retrocés de la delinqüència és encara molt més evident.

Les dones denuncien amb més freqüència que els homes, en canvi les diferents franges d'edat gairebé no modifiquen la quota de denúncia. Sobretot, en sentit contrari del què afirmaven recerques anteriors, no es constaten increments en els índexs de denúncia a mesura que avança l'edat de les persones afectades,

Motius per a la denúncia

El motiu principal que l'any 2015 movia a presentar una denúncia era la necessitat que l'autor fos castigat (el 72,5% del total de delictes); en segon lloc (50,6%) l'expectativa que una assegurança compensés pels danys soferts. En tercer lloc, que servís perquè aquest fet no es tornés a produir. Si tenim en compte aquest

Taula 4. Freqüència percentual del motiu per una denúncia per furt en comparació (De Bochum II fins IV)

Per què ha denunciat vostè el furt?	Bochum II (1986/87)	Bochum III (1998/99)	Bochum IV (2015/16)
Cal que l'autor sigui castigat	8,4 %	9,3 %	24,5 %
Compensació danys per assegurança	43,3 %	38,1 %	23,0 %
Per evitar que el fet torni a passar	7,0 %	8,2 %	15,3 %
Irritació/ràbia	2,8 %	3,1 %	13,8 %
Compliment d'una obligació ciutadana	2,8%	10,3%	12,2%
Compensació de danys a la víctima	30,8%	29,9%	8,7%
Altres	2,8%	0,0%	2,6%
No sap/no contesta	2,1%	1,0%	-

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

escenari, podem suposar que la freqüència d'aquests motius ens descobreixen un esperit punitiu. La comparació dels anys 1986, 1998 i 2015 mostren amb l'exemple dels delictes de furt, que els motius de les víctimes s'han modificat parcialment.

En el decurs de les tres darreres dècades els motius repressius per denunciar han augmentat considerablement, mentre que els primers anys la reparació de la víctima tenia molta rellevància, darrerament ha disminuït notablement (taula 4).

Motius per no denunciar

El 30% dels delictes informats no varen ser denunciats davant la policia. El 71% de les víctimes alegaren les escasses possibilitats d'èxit d'una denúncia davant la policia. Si es comparen aquests resultats amb estudis anteriors, resulta clar que l'actitud dels ciutadans envers la institució Policia així com la confiança en l'efectivitat de les investigacions criminals han canviat. La ineficàcia de les autoritats en matèria de persecució penal afecta la percepció personal de la utilitat d'una denúncia penal i és el motiu més habitual per no presentar-la.

Aquest motiu s'ha duplicat en comparació als estudis anteriors. També ha crescut considerablement el motiu "desconfiança cap a les autoritats" El motiu "consideració cap a l'autor" ha anat perdent significat progressivament, circumstància que també ens mostra aquest gir punitiu, amb la creixent necessitat de punició en la població que ja hem acreditat en els motius per denunciar com "l'autor ha de ser castigat" o "irritació/ràbia".

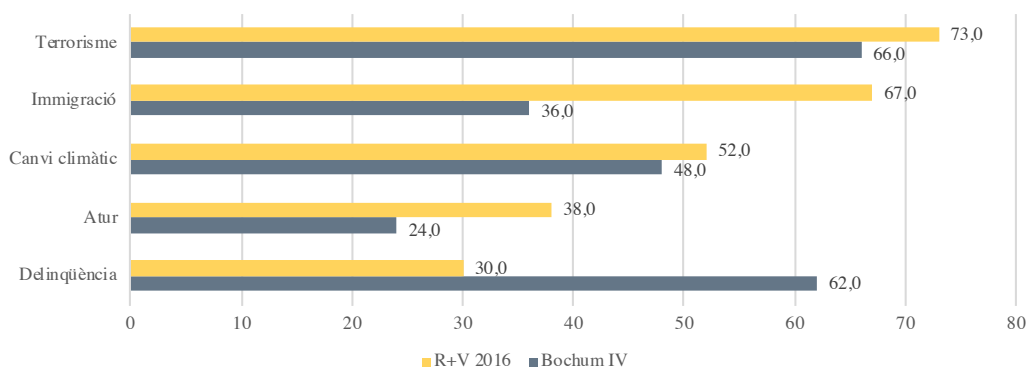
La por al delicte i el sentiment de seguretat

Pors i preocupacions

En relació a problemes i reptes com el terrorisme, la immigració, el canvi climàtic i l'atur, els enquestats a Bochum expressen menys preocupacions i pors que els alemanys que a nivell federal han estat preguntats en els mateixos anys. (gràfic 2)

Únicament en relació a la delinqüència el 61% (més del doble que a nivell federal) admeten que estan molt preocupats per ella. Una possible causa és que en l'enquesta federal també són preguntats habitants de zones rurals amb

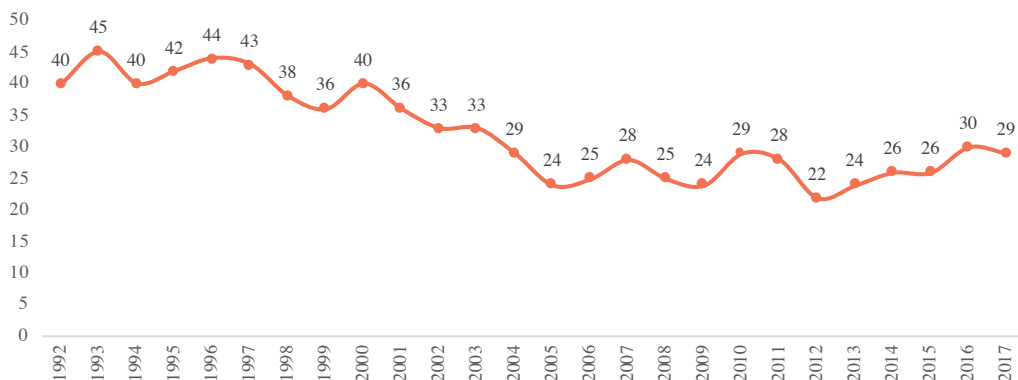
Gràfic 2. Pors i preocupacions del ciutadans de Bochum i del total d'alemanys (%)

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

Gràfic 3. Por al delictes dels alemanys, 1992-2017

Font: R+V Versicherung. 2017.

taxes criminals molt baixes. Pel que fa a les pors i les preocupacions dels enquestats es detecten notables diferències en funció del sexe. Les dones es preocupen una mica més per la criminalitat i la immigració, i bastant més que els homes en els casos del canvi climàtic, el terrorisme i l'atur. En relació a l'edat, crida l'atenció que les pors i preocupacions dels ciutadans augmenten, en general, amb l'edat. De totes maneres, en termes generals la por dels alemanys al delictes ha descendit notòriament en els darrers anys (gràfic 3). Molt possiblement aquest retrocés pot tenir a veure amb el fet que en el mateix període la por al terrorisme i a l'extremisme polític ha augmentat visiblement. La por probablement no ha fet més que desplaçar-se.

La construcció de la por al delictes

La por al delictes així com el sentiment d'amenaça, representa un constructe complex, el nucli del qual està integrat per una component cognitiva (relacionada amb la comprensió/coneixement), una d'afectiva (relacionada amb els sentiments) i una de conductual (relacionada amb el comportament) (Kunz i Singelstein, 2016). Aquest constructe conté l'apreciació

subjectiva de la situació de la criminalitat així com la versemblança que un mateix pugui ser víctima d'un acte criminal (cognitiu). Comprèn, a més, la subjectiva apreciació del sentiment de seguretat en el medi quotidià (afectiu) i el comportament evasiu i les mesures defensives (conductual). Els resultats de les tres dimensions de la por al delictes es presenten en els següents apartats.

Component relacionada amb el coneixement: apreciació de l'estat de la delinqüència i de l'expectativa de victimització

En relació a la dimensió cognitiva de la por a la delinqüència es demana, en primer lloc, apreciar si en els darrers cinc anys tant en la seva zona de residència com a nivell federal els robatoris a domicili, els furtos, els robatoris amb violència i les lesions han augmentat o disminuït.

La comparació a través del temps mostra que els enquestats assumeixen que en les tres darreres dècades s'ha produït un increment força massiu de la delinqüència, sobretot dels robatoris a domicili i els furtos (taula 5). Els que donen per fet un augment dels robatoris a domicili en

Taula 5. Percepció sobre l'evolució de la criminalitat en el propi barri i a Alemanya (comparació Bochum II fins Bochum IV)

"El següents delictes han augmentat o disminuït en els darrers cinc anys ... (<i>"Han augmentat molt", "Han augmentat bastant", "Han augmentat una mica"</i>)		Bochum II (1986/87)	Bochum III (1998/99)	Bochum IV (2015/16)
Alemanya	Robatori a domicili	83,4 %	86,5 %	95,5%
	Furt	88,0%	90,9 %	92,1%
	Robatori amb violència	73,1 %	82,8%	80,9%
	Lesions	71,8%	83,6 %	79,5%
Barri	Robatori a domicili	31,3%	35,3 %	69,3%
	Furt	32,3%	32,2 %	53,1%
	Robatori amb violència	19,4%	21,5%	33,5%
	Lesions	20,1 %	25,4 %	28,8%

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

la seva zona de residència han augmentat el 96% en comparació amb 1999 i el 120 % en relació a 1987. També en relació als furtos en la pròpia àrea de residència, el 2016 hi havia més ciutadans que pensaven que havien incrementat (+65%) que l'any 1999. Crida l'atenció que els enquestats opinen que l'evolució de la criminalitat és molt més negativa (alta) conforme s'allunyen de la seva zona de residència. Una apreciació que apareix en nombroses recerques (entre d'altres, Völschow i Helms, 2014). Així, els enquestats as-

sumeixen tant en l'enquesta Bochum III com en les dues anteriors que la delinqüència ha crescut bastant més a Alemanya que en el seu barri de residència.

La percepció sobre l'evolució de la delinqüència tant a nivell local com federal divergeix no únicament per raó de gènere sinó també per raó d'edat. Com més edat tenen els enquestats, més perceben el creixement de la criminalitat a nivell federal. En els seus propis barris les

Taula 6. Estimació de la freqüència dels delictes greus en comparació (Bochum III i IV)

Delicte	Mitjana		Valor de fet		Sobreestimació amb un factor ...	
	Bochum III (1998/99)	Bochum IV (2015/16)	Bochum III* (1998/99)	"Bochum IV** (2015/16)"	Bochum III (1998/99)	Bochum IV (2015/16)
Assassinat/ homicidi	10%	5%	0,04%	0,04%	250	125
Lesions greus	20%	20%	1,71%	2,19%	12	9
Robatoris amb violència	30%	30%	1,00%	0,67%	30	45

* Polizei Kriminalstatistik (PKS) 1998 (Bundeskriminalamt 1999).
Nota: ** Càlcul a partir de PKS 2016 (Bundeskriminalamt 2017).

persones més grans creuen que la delinqüència és molt més alta del que creuen els joves. A més, els participants a l'enquesta no creuen únicament que s'ha produït un gran increment de la delinqüència tant a nivell local com federal, sinó que també creuen que la freqüència dels delictes més greus ha incrementat molt. Aquest fet resulta especialment evident en el cas dels delictes amb resultat de mort (homicidi i assassinat) les estimacions dels quals reben una sobrevaloració de factor 125 (Bochum IV) i de 250 (Bochum III). Mentre que els assassinats i els homicidis només constitueixen el 0,04% dels delictes enregistrats per la policia, els enquestats creuen que les taxes d'aquests delictes en relació al total oscil·len entre el 5 i el 10% (taula 6).

En relació al propi risc de victimització, l'any 2016 un de cada tres enquestats creu que li prendran alguna cosa o li entraran al domicili en els propers 12 mesos. Un de cada cinc creu que és versemblant pensar que serà víctima d'un robatori amb violència o d'un delicte de lesions. Segons aquesta apreciació, la victimització relacionada amb el patrimoni ha crescut lleugerament des de 1999, mentre que la delinqüència violenta s'ha enfonsat. Aquest fet és aplicable tant a homes com a dones. En general, l'expectativa de victimització augmenta

amb l'edat. Únicament el perill de ser víctimes d'un robatori amb violència en els propers 12 mesos és estimat més alt per part dels joves enquestats (per sota 26 anys).

**Component relacionada amb els sentiments.
Estimació de la pròpia seguretat**

Els ciutadans de Bochum se senten una mica més insegurs que l'any 1989 o el 1999, tant en la seva zona de residència com a casa seva. Disminueix la sensació de seguretat a casa seva a partir de sensació existent al propi barri. A casa se senten segurs durant el dia el 93% dels enquestats, mentre que a la nit la xifra es redueix al 83%. Al barri la sensació de seguretat és força inferior (sobretot a les nits) (taula 7).

Les diferències de gènere es troben només en relació al sentiment de seguretat a la nit. A les nits les dones enquestades se senten una mica més insegures a casa que els homes i clarament més insegures al barri. Una situació similar trobem en el cas de les persones més grans de 65 anys: es troben una mica més insegurs que els altres grups d'edat durant el dia i molt més insegurs durant la nit. Aquests resultats es troben a totes les edicions de l'enquesta.

Taula 7: Estimació de la seguretat a casa i al barri

"Com de segur se sent vostè quan és sol a casa o al seu barri ("Segur", "Bàsicament segur")	Bochum II (1986/87)	Bochum III (1998/99)	Bochum IV (2015/16)
A casa durant el dia	95,5 %	96,6 %	93,0%
A casa a la nit	87,1 %	88,1 %	83,0 %
Al barri durant el dia	93,3 %	90,6 %	89,2 %
Al barri a la nit	51,3 %	51,7 %	49,8 %

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

Taula 8. Comportaments i mesures adoptades per prevenir els delictes (comparació Bochum II fins Bochum IV)

Mesures (resposta múltiple)	Bochum II (1986/87)	Bochum III (1998/99)	Bochum IV (2015/16)
Canvis de comportament (esquivar el risc)			
Evitar els llocs on hi ha grups de joves	-	45,5%	50,2 %
Evitar llocs amb presència important d'estrangers	-	38,2%	49,8%
Mesures de defensa per protegir la persona			
No parlar amb persones estranyes	26,1 %	21,1%	27,2%
No usar el transport públic	-	18,3 %	21,1 %
Quedar-se a casa al vespre	-	20,9%	16,8 %
Possessió d'armes (defensa, espai de pebre, pistoles elèctriques, etc.)	15,5%	16,1%	23,9%
Mesures de protecció de la llar	-	10,9%	15,8%
Formació en defensa personal	11,8%	10,0%	8,1%
Adquisició de gos	91,7%	90,9%	96,8%
Tancaments adequats per vehicles i bicicletes	44,5%	33,3%	42,7%
Passadors de portes i finestres, reixes a l'habitatge			
Contacte amb les oficines d'informació de la policia	5,7%	8,9%	12,4%
Instal·lació d'alarma a la llar	5,7%	7,1%	11,3%

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

Component relacionada amb el comportament: evitació de zones i situacions concretes

La component relacionada amb el comportament de la por al delicte faria referència, com en les investigacions anteriors Bochum II i III, d'una banda al fet d'evitar àrees i situacions concretes i, d'una altra banda, a la qüestió del recurs a determinades mesures de protecció per assegurar la integritat física i el patrimoni. Pel que fa als canvis de comportament provocats per la por l'any 2016, destaca que els ciutadans de Bochum semblen més distanciats de les persones estranyes que el 1999. Únicament

quan es pregunta sobre sortir de casa a la nit, un de cada sis decideix no sortir a causa de la por, mentre que el 1999 ho feia un de cada cinc.

Les persones creuen que si eviten llocs o grups de persones específics redueixen les seves possibilitats de ser víctimes d'un delicte. Aquest comportament evasiu posa de manifest la por al delicte (Heitmeyer et al., 2011:135). Existeixen molts factors, com el gènere o l'edat, que influeixen clarament aquesta por. En general les dones i les persones grans mostren nivells de por superiors en situacions amenaçadores concretes, que poden tenir la seva base,

Taula 9. Senyals d'instabilitat social en la zona de residència, entre Bochum III i IV

"Fins a quin punt consideren vostès els següents aspectes com un problema en el seu barri?" ("Problema greu", "Problema molt greu") (resposta múltiple)	Bochum III (1998/99)	Bochum IV (2015/16)
Conductors indisciplinats	39,6 %	34,20%
Massa sol·licitants d'asil /refugiats	14,40%	20,30%
Massa estrangers	13,30%	17,60%
Brutícia/escombraries	22,60%	17,40%
Joves que hi volten a la nit	19,80%	13,50%
Façanes deteriorades/brutes/pintades	18,80%	13,00%
Persones begudes	12,10%	11,20%
Drogodependents	14,70%	10,40%
Edificis desocupats	4,60%	7,20%

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

entre altres factors, a diferències (psíquiques i físiques) en la vulnerabilitat i en la reacció a la victimització (Hermann, 2004; Noll i Weick, 2000).

Els resultats de les recerques relacionen aquest nivell de por superior per raó d'edat i de gènere amb un increment de comportaments evasius: en general les dones i les diferents franges d'edat mostren comportaments diferents. Mentre les persones de menys de 26 anys presenten com a principal comportament evasiu evitar parlar amb estranys (45,8%), les persones de més de 65 anys renuncien amb més freqüència (28,0%) a sortir de la llar. Tant els menors de 26 anys com els més grans de 65 eviten els grups de joves al carrer (54,2% i 53,9%). Aquests resultats són interessants per això, perquè contradiuen l'assumpció comunament acceptada que la por a la delinqüència augmenta de manera lineal amb l'edat. A la nostra enquesta es dibuixa una corba en forma d'U, amb valors més alts de por tant entre els més joves com entre els més grans. En com-

paració amb 1999 en general més persones recorren a mesures de protecció personal (armes, cursos de defensa personal, passadors de portes i finestres).

Factors que influeixen en el context de la por al delicte

L'edat i el gènere dels enquestats no són els únics factors que influeixen la por al delicte. També existeixen factors ambientals com el grau de desorganització o desestabilització social (Zigleder et al., 2011; Valente i Valera Perregas, 2017) o el grau d'il·luminació dels carrers (Wauer, 2006) a la zona on un viu, que poden tenir un notable efecte. En els següents epígrafs tractarem aquests dos factors.

Estimació de la instabilitat social

El 17,6% dels enquestats veuen massa estrangers a la zona on viuen i el 20,3% hi veuen massa refugiats i tots ho consideren com un problema rellevant (taula 9). Són més persones

Taula 10. Estimació de la situació de la delinqüència, dels fets registrats per la policia i de la pròpia victimització (Bochum IV)

	Furt	Robatori domicili	Robatori amb violència	Lesions
Assumpció: els delictes a Alemanya han augmentat	92%	96%	81%	80%
Evolució de la delinqüència a l'estadística policial d'Alemanya i de (Bochum) en el darrer any	+ 1,8% (n.V.)	+ 9,9% (+ 23%)	- 1,8% (-15,2%)	+ 0,3% (- 1,1%)
Assumpció: els delictes en el propi barri han crescut.	53,0%	69,0%	34,0%	29,0%
Vostè mateix ha estat víctima d'un delicte l'any passat	12,3%	-	0,3%	1,6%
Creu vostè que pot ser víctima d'un delicte	32,0%	32,0%	18,2%	21,0%
Façanes deteriorades/brutes/pintades	18,8%	13,0%		
Persones begudes	12,1%	11,2%		
Drogodependents	14,7%	10,4%		
Edificis desocupats	4,6%	7,2%		

Font: Bochumer Dunkelfeldstudie.

que opinen així que el 1999. Si tenim en compte els debats actuals a la societat alemanya (“onada de refugiats”) no es tracta d'un percentatge massa significatiu. Per a la gran majoria de ciutadans de Bochum ni els estrangers ni els refugiats constitueixen un problema seriós.

El problema més important continua essent, com el 1999, els conductors indisciplinats. En relació a la percepció d'inestabilitat en la pròpia zona de residència no es detecten diferències de gènere. Únicament les persones begudes i els edificis deshabitats són considerats per les dones amb més freqüència que els homes com a “gran” o “molt gran problema”. La presència de massa sol·licitants d'asil/refugiats molesta sobretot als enquestats d'entre 36 a 45 anys. Estrangers, joves que hi volten, persones begudes, drogodependents i façanes degradades molesten principalment el grup d'edat més jove (per sota de 26 anys). Una mostra més que

els joves tenen altres por i preocupacions que els adults (per sota de 60 anys).

La por irracional augmenta

En termes generals a l'enquesta de Bochum es manifesta una por creixent a la delinqüència en les darreres dècades. És cert que els ciutadans de Bochum només se senten una mica més insegurs tant a casa com al seu barri, però tendeixen a valorar el volum de la delinqüència i el seu propi risc de victimització de manera exagerada (taula 10).

Més del 90% dels enquestats són de l'opinió que els furts i els robatoris a domicili han augmentat a Alemanya i al voltant del 80% creuen que el robatori amb violència i les lesions també han augmentat. En canvi, l'any 2015 els robatoris amb violència van retrocedir un 1,8%, a Bochum fins a un 15,2%. El nombre de lesions

és pràcticament el mateix que l'any anterior. Únicament en el cas dels robatoris al domicili l'estimació és correcta perquè, efectivament, s'experimenta un cert increment.

Encara que només un 0,3% dels enquestats afirmen haver estat víctimes d'un delictes de robatori amb violència l'any anterior, el 18,2% considera possible que ho siguin en els propers 12 mesos. Això significa que la creença de la possibilitat de ser víctima d'un atracament en el proper any és 62 vegades superior al risc real. En el cas dels delictes de lesions trobem una sobreestimació d'un factor 13,4 i en el cas dels furtus d'un factor 2,6.

La seguretat subjectiva dels ciutadans de Bochum en relació a ser víctima d'un delictes i les possibilitats objectives de ser-ho es troben allunyades. La criminologia qualifica aquest fenomen com "la paradoxa de la por a la delinqüència": els ciutadans estimen de manera exagerada les possibilitats de ser víctima d'un delictes. Aquest error d'estimació es concreta en un increment dels comportaments evasius de les situacions i grups que consideren perillosos.

Conclusions

Els alemanys creuen que viuen temps cada cop més insegurs. El tema "seguretat" està present en les discussions socials i en els mitjans de comunicació. Tot i que la delinqüència efectivament coneguda des de l'any 1998 està en una clara tendència descendent, les persones enquestades a Bochum estan convençudes de viure un considerable creixement de la delinqüència, estimant un notable increment dels delictes més greus. Aquesta exagerada por a delictes es manifesta en un augment dels comportaments evasius a fi d'evitar llocs o grups considerats com a perillosos. L'augment de la predisposició a denunciar els delictes davant la policia ha comportat una reducció de la xi-

fra negra, ja que el nombre de delictes coneguts per la policia i els soferts per la ciutadania s'han aproximat de manera evident. Els motius per denunciar davant la policia han canviat de manera visible: mentre que els motius per denunciar són cada cop més punitius, el motiu més habitual per no fer-ho està relacionat amb les poques possibilitats d'èxit de la policia en la persecució dels delictes en qüestió.

En general, aquest estudi mostra que una política de seguretat basada en l'evidència té una importància creixent. En concret les mesures de prevenció del delictes contribueixen també a millorar tant la seguretat subjectiva, com l'objectiva de la ciutadania. Els estudis sobre la xifra negra ajuden a tenir un coneixement més aprofundit tant de la victimització real com de la seguretat subjectiva.

A Alemanya, com a altres molts països, es constata un increment de les diferències socials. Els pobres esdevenen més pobres i els rics sempre més rics. Al voltant d'un terç de la població no té cap interès per les eleccions. No se senten representats per la política i han perdut la fe en aquesta societat i en la democràcia. És a dir, la quantitat de persones que són necessàries per a una societat democràtica a Europa s'ha reduït d'un 60% a un 45% (Foa i Mounk, 2016).

Al mateix temps es detecta la destrucció dels valors morals que fonamenten la vida en comú i la societat perd cohesió. La "seguretat sentida" s'esvaeix progressivament i la proverbial "por alemanya" (Bode, 2007) creix.

Zygmunt Bauman ha definit aquest fenomen com la "por líquida" (Bauman, 2006). En "temps líquids les persones perden la confiança i el control del seu propi futur" (Bauman, 2007). "La por és el nom que donem a la nostra incertesa davant dels perills que caracteritzen la nostra líquida edat moderna, a la nostra ignorància de quina és l'amenaça i a la nostra in-

capacitat per determinar que és pot fer i que no per contrarestar-ho” (Bauman, 2006).

En aquest punt podem afegir que la persona té una tendència natural cap a allò negatiu. Tenim una fam permanent de violència i destrucció com formes d'entreteniment, de tragèdies shackspearianes, tal com formula Steven Pinker (Pinker, 2018).

Les persones creuen que la delinqüència augmenta de manera constant tot i que la realitat en pràcticament tots els àmbits és justament la contrària. En conseqüència, aquells que objectivament tenen poquíssimes possibilitats de ser víctimes d'un delictes mostren els nivells més alts de por i a la inversa. Ens sentim insegurs, tot i viure en l'Alemanya més segura de la història. Així, per exemple, els delictes violents enregistrats per la policia han retrocedit un 15% des de l'any 2005, les agressions sexuals fins i tot un 17%. La xifra negra també hem vist que s'està reduint. Però existeixen diverses causes que afavoreixen que les persones tinguin cada cop més por, i que la seguretat subjectiva cada cop sigui més baixa. Una d'elles és el permanentment erràtic liderat de la política i els mitjans de comunicació. El sentiment que en qualsevol cantonada es cometin delictes (i a hores d'ara per part dels refugiats) té fonamentalment a veure amb les distorsions dels mitjans de comunicació i el debat polític. Les habituals declaracions polítiques que asseguren fer tot el possible contra la delinqüència, provoquen inseguretat en la gent.

Aquesta “por alemanya” és de fet típica alemanya. Nosaltres temem la mort i valorem en general els riscos més alts del que en realitat són. Així és, per exemple, el perill de ser víctima d'un atac terrorista és molts centenars de vegades més baix que morir a causa d'empassar-nos una espina de peix o la tapa d'un bolígraf. A Colorado (USA) moren cada any més persones a les pistes d'esquí que en tota

Amèrica a causa d'atacs terroristes (i més que en dues hores i mitja a causa del consum d'opioides (Dule, 2018).

Aquesta por de la ciutadania és funcional per a la política, que pot fer com si s'ocupés de la por, com si se la prenguésser seriosament. Així pot, entre altres coses, deixar de banda problemes realment importants, perquè nosaltres considerem més important la nostra seguretat.

A nivell europeu tenim la crisi financera i dels bancs, que provoca inseguretat a molta gent. La política d'interès zero porta la ciutadania a no creure mai més que estalviar (i així assegurar el futur) té gaire sentit i és necessari. Nosaltres hem trencat la idea d'una Europa unida i les persones senten que la globalització també ha arribat aquí. Veiem com persones de l'Àfrica vénen cap a Europa i problemes com la fam i la guerra ens són servits de manera elaborada a les nostres llars i són així presents, com si fossin nostres. Finalment molts ciutadans entenen que els recursos financers i sanitaris per a les persones grans ja no estan garantits, i que les seves pensions després de 40 anys d'activitat professional no seran suficients per sobreviure.

La gent que no veu ja cap sentit a les seves vides i que no entenen els canvis a la nostra societat tenen por, se senten insegurs fins la medulla. Llavors, tenir por al delictes es converteix en una vàlvula d'escapament, ja que es tracta d'una por molt més comprensible i personalitzable que les altres. La ciutadania desplaça totes les seves pors socials en una de concreta, com un àmbit considerat definible: “la delinqüència”, tot i que aquesta tampoc no ho és, ja que el risc de ser víctima d'un delictes depèn de l'edat, el gènere, la zona de residència i la situació social.

Les pors irracionals no es poden combatre amb arguments racionals. Malgrat tot, la poli-

cia i la política haurien de posar tots els seus esforços per informar la ciutadania de manera objectiva sobre la delinqüència real i evitar tot allò que incrementa la por preexistent.

Sabem que la por al delictes és molt profunda on la cohesió social és baixa. El restabliment d'aquesta cohesió social seria una bona via per sortir de la por al delictes. És cert que la moral i l'ètica semblen haver-se perdut progressivament a la nostra societat (les condicions bàsiques pel mutu suport). En aquest punt la policia no pot fer res, però la política sí que pot recordar la seva responsabilitat en aquest àmbit, en lloc de fer veure, que els problemes socials poden ser resolts amb intervencions policials.

Bibliografia

- Bauman, Z. (2006). *Liquid Fear*. Cambridge: Polity Press.
- Bauman, Z. (2007). *Liquid Times*. Cambridge: Polity Press.
- Bode, S. (2007). *Die deutsche Krankheit - German Angst*. Stuttgart: Klett-Cotta.
- Bundeskriminalamt (Hrsg.) (2017). *Polizeiliche Kriminalstatistik 2016*.
- Bundeskriminalamt (Hrsg.) (1999). *Polizeiliche Kriminalstatistik 1998*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt.
- Dule, J. (24 maig 2018). What Trump Gets Wrong About Terrorism. The Crime Report May 24 [Blog post].
- Dreißigacker, A. (2017). *Befragung zur Sicherheit und Kriminalität: Kernbefunde der Dunkelfeldstudie 2017 des Landeskriminalamtes Schleswig-Holstein* [Forschungsbericht No. 135].
- Foa, R.S., i Mounk, Y. (2016). The Danger of Deconsolidation: The Democratic Disconnect. *Journal of Democracy*, 27,3, 5-17.
- Heitmeyer, W., Thome, H., Kock, S. Marth, J., Thöle, U., Schroth, A., i von de Wetering, D. (2011). *Gewalt in öffentlichen Räumen. Zum Einfluss von Bevölkerungs- und Siedlungsstrukturen in städtischen Wohnquartieren*. Wiesbaden: VS Verlag.
- Hermann, D. (2004). Geschlechtsspezifische Aspekte in der Gewaltprävention, in: H.-J. Kerner i E. Marks (Eds.), *Internetdokumentation deutscher Präventionstag*. Hannover: Deutscher Präventionstag.
- Kunz, K.L., i Singelstein, T. (2016). *Kriminologie. Eine Grundlegung*. Berna: Haupt Verlag.
- Landeskriminalamt Mecklenburg-Vorpommern (2017). *Erste Untersuchung zum Dunkelfeld der Kriminalität in Mecklenburg-Vorpommern. Abschlussbericht*. Leezen: Landeskriminalamt Mecklenburg-Vorpommern.
- Landeskriminalamt Niedersachsen (2016). *Befragung zu Sicherheit und Kriminalität in Niedersachsen 2015*. Hannover: Landeskriminalamt Niedersachsen.
- Noll, H.H., i Weick, S. (2000). Bürger empfinden weniger Furcht vor Kriminalität. Indikatoren zur öffentlichen Sicherheit. *Informationsdienst Soziale Indikatoren*, 23, 1-5.

- Pinker, S. (2018). SPIEGEL-Gespräch Steven Pinker. *DER SPIEGEL*, 8, 2018, 58.
- R+V Versicherung (2017). *Die Ängste der Deutschen 2016*.
- Schwind, H.D., Ahlborn, W., i Weiß, R. (1978). *Empirische Kriminalgeographie. Bestandsaufnahme und Weiterführung am Beispiel von Bochum („Kriminalitätsatlas Bochum“)*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt.
- Schwind, H.D., Ahlborn, W., i Weiß, R. (1989). *Dunkelfeldforschung in Bochum 1986/87. Eine Replikationsstudie*. Wiesbaden: Bundeskriminalamt.
- Schwind, H.D., Fetschenhauer, D., Ahlborn, W., i Weiß, R. (2001). *Kriminalitätsphänomene im Langzeitvergleich am Beispiel einer deutschen Großstadt. Bochum 1975 - 1986 - 1998*. Neuwied: Luchterhand.
- Valente, R., i Valera Pertegas, S. (2017). Ontological insecurity and subjective feelings of unsafety: Analysing socially constructed fears in Italy. *Social Science Research*, 71, 160-170.
- Völschow Y., i Helms M. (2014) *Vechtaer Bürgerbefragung zum subjektiven Sicherheitsempfinden*. A: Y. Völschow (ed.), *Kriminologie ländlicher Räume* (pp. 89-186). Wiesbaden: Springer VS.
- Wauer, E. (2006). Welche Bedeutung hat die Straßenbeleuchtung für das Sicherheitsgefühl der Anwohner? Anwohnerbefragung zur Modernisierung der Straßenbeleuchtung unter kriminalpräventiver Betrachtung. *Forum kriminalprävention*, 4/2006, 7-9.
- Ziegleder, D., Kudlacek, D., i Fischer, T.A. (2011). *Zur Wahrnehmung und Definition von Sicherheit durch die Bevölkerung. Erkenntnisse und Konsequenzen aus der kriminologisch-sozialwissenschaftlichen Forschung*. Berlin: Freie Universität Berlin.